

Komunikat prasowy

Luksemburg, 5 lipca 2021 r.

Koszty zanieczyszczeń ponoszą zbyt często europejscy podatnicy, a nie podmioty za nie odpowiedzialne

Zasada „zanieczyszczający płaci” wymaga, aby koszty zanieczyszczeń były pokrywane przez tych, którzy te zanieczyszczenia spowodowali. W UE nie zawsze tak się jednak dzieje – wynika z opublikowanego dziś sprawozdania Europejskiego Trybunału Obrachunkowego. Wspomniana zasada została wprawdzie uwzględniona w unijnych strategiach w dziedzinie środowiska, ale zakres jej stosowania jest nadal niepełny, a ponadto jest ona wdrażana nierównomiernie w różnych sektorach i państwach członkowskich. W konsekwencji, jak podkreślają kontrolerzy, działania mające na celu usuwanie zanieczyszczeń są niekiedy finansowane ze środków publicznych, choć ich koszt powinien ponieść zanieczyszczający.

Niemal 3 mln terenów w UE jest potencjalnie zanieczyszczonych, głównie wskutek działalności przemysłowej oraz przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów. W przypadku wód powierzchniowych, takich jak rzeki i jeziora, stan chemiczny i ekologiczny sześciu na dziesięć zbiorników nie jest dobry. Zanieczyszczenie powietrza, które stanowi poważne środowiskowe zagrożenie dla zdrowia w UE, powoduje również straty w roślinności i ekosystemach. Wszystkie te elementy łącznie generują znaczne koszty dla obywateli UE. W myśl zasady „zanieczyszczający płaci” zanieczyszczający ponoszą odpowiedzialność za spowodowane przez siebie zanieczyszczenia i szkody wyrządzone w środowisku. To oni – a nie podatnicy – powinni również pokrywać wszystkie powiązane koszty.

– Aby zapewnić efektywną i sprawiedliwą realizację ambitnych celów wyznaczonych w Europejskim Zielonym Ładzie, zanieczyszczający mają obowiązek płacić za szkody wyrządzone przez siebie w środowisku – powiedział Viorel Ștefan, członek Europejskiego Trybunału Obrachunkowego odpowiedzialny za sprawozdanie. – Jak dotąd zdecydowanie zbyt często koszty te zmuszeni byli jednak pokrywać europejscy podatnicy.

„Zanieczyszczający płaci” to jedna z kluczowych zasad leżących u podstaw przepisów i polityki UE w dziedzinie środowiska. Z ustaleń kontrolerów wynika jednak, że jest ona wdrażana nierównomiernie i w różnym zakresie. Większość zanieczyszczających instalacji przemysłowych objęta jest wprawdzie dyrektywą w sprawie emisji przemysłowych, jednak duża część państw

Niniejszy komunikat prasowy stanowi streszczenie sprawozdania specjalnego przyjętego przez Europejski Trybunał Obrachunkowy. Pełny tekst sprawozdania dostępny jest na stronie eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

członkowskich nadal nie pociąga sektora przemysłu do odpowiedzialności w przypadku, gdy szkody w środowisku wynikają z emisji dozwolonych. W dyrektywie nie nałożono też na przemysł obowiązku pokrywania kosztów spowodowanych wpływem zanieczyszczeń rezydualnych, które sięgają setek miliardów euro. W unijnych przepisach dotyczących gospodarowania odpadami uwzględniono zasadę „zanieczyszczający płaci”, która jest wdrażana przykładowo za pośrednictwem tzw. rozszerzonej odpowiedzialności producenta. Kontrolerzy podkreślają jednak, że często potrzebne są znaczne inwestycje ze środków publicznych, aby wyeliminować lukę w finansowaniu.

Zanieczyszczający nie ponoszą również pełnych kosztów zanieczyszczenia wody. W UE większość kosztów usług zaopatrzenia w wodę pokrywają zwykle gospodarstwa domowe, mimo że zużywają one jedynie 10% wody. Zasada „zanieczyszczający płaci” jest ponadto w dalszym ciągu trudna do wyegzekwowania w przypadku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rozproszonych, zwłaszcza z rolnictwa.

Bardzo często zdarza się, że tereny zostały zanieczyszczone tak dawno temu, że nie ma już możliwości ustalenia, kto jest za to odpowiedzialny, bądź też dany podmiot zawiesił już działalność i nie można go pociągnąć do odpowiedzialności. Tego typu zanieczyszczenia, w przypadku których kosztami nie można obciążyć sprawców, są jednym z powodów finansowania przez UE projektów remediacji środowiska, których koszt powinien być ponieść zanieczyszczający. Co gorsza, unijne środki publiczne są wykorzystywane również niezgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”, na przykład w sytuacji, gdy organy w państwach członkowskich nie wyegzekwowały przepisów dotyczących ochrony środowiska i nie pociągnęły do odpowiedzialności podmiotów, które spowodowały zanieczyszczenie.

Kontrolerzy zwracają ponadto uwagę, że w przypadku gdy podmioty gospodarcze nie posiadają wystarczającego zabezpieczenia finansowego (np. polisy ubezpieczeniowej obejmującej zobowiązania z tytułu odpowiedzialności za środowisko), istnieje ryzyko, że koszty usunięcia zanieczyszczeń ze środowiska spadną na podatników. Jak dotąd jedynie siedem państw członkowskich (Czechy, Irlandia, Hiszpania, Włochy, Polska, Portugalia i Słowacja) wymaga zabezpieczenia finansowego w odniesieniu do części lub całości zobowiązań z tytułu odpowiedzialności za środowisko. Na szczeblu UE takie gwarancje nie są jednak obowiązkowe, co w praktyce oznacza, że jeśli przedsiębiorstwo, które wyrządziło szkody w środowisku, zgłosi upadłość, koszty interwencji i usunięcia zanieczyszczeń muszą pokryć podatnicy.

Informacje ogólne

Znaczna część budżetu UE jest przeznaczona na osiągnięcie celów unijnych związanych ze zmianą klimatu i środowiskiem. W latach 2014–2020 w ramach unijnej polityki spójności i programu LIFE na ochronę środowiska przydzielono około 29 mld euro.

Sprawozdanie specjalne nr 12/2021 pt. „Zanieczyszczający płaci – niespójne stosowanie zasady w polityce i działaniach UE w dziedzinie środowiska” jest dostępne na stronie internetowej Trybunału (eca.europa.eu) w 23 językach UE. W sprawozdaniu nie skoncentrowano się na sektorze energii i klimatu, gdyż te zagadnienia były przedmiotem szeregu innych, opublikowanych niedawno sprawozdań Trybunału, takich jak sprawozdanie specjalne na temat [unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji](#) czy sprawozdanie specjalne na temat [zanieczyszczenia](#)

[powietrza](#). Dwa tygodnie temu Trybunał opublikował również sprawozdanie na temat [zmiany klimatu i rolnictwa](#) w UE. W opublikowanym dziś sprawozdaniu po raz pierwszy przedstawiono natomiast szczegółową analizę stosowania zasady „zanieczyszczający płaci”.

Trybunał przedstawia swoje sprawozdania specjalne Parlamentowi Europejskiemu i Radzie UE, a także innym zainteresowanym stronom, w tym parlamentom narodowym, podmiotom związanym z danym sektorem i przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego. Zdecydowana większość zaleceń formułowanych w tych sprawozdaniach jest wprowadzana w życie.

Kontakt dla prasy

Biuro prasowe Trybunału: press@eca.europa.eu

- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – tel. kom.: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – tel. kom.: (+352) 691 553 547